

WAICO והמאבק על עיצוב הסדר העולמי של הבינה המלאכותית

מני וקנין | גיליון 2188 | 24 באוגוסט 2026

בשנים האחרונות מתרחבת התחרות בין סין לארצות הברית בתחום הבינה המלאכותית. המרוץ לפיתוח מודלים מתקדמים אל ממדי ההפצה, עיצוב המוסדות, התקנים, שרשראות הערך והשותפויות שיקבעו את עתיד התעשייה. בעוד ארצות הברית מבקשת לשמר את יתרונה באמצעות שליטה בטכנולוגיות מפתח ובשיתוף פעולה עם בעלות בריתה, סין מקדמת אסטרטגיה הנשענת על מודלים פתוחים, עלויות מופחתות, תשתיות ושיתופי פעולה עם מדינות הדרום הגלובלי.

ועידת הבינה המלאכותית העולמית (World Artificial Intelligence Conference – WAIC), שנערכה בשאנגחאי ביולי 2026, המחישה היטב אסטרטגיה זו. לצד השקת מודל השפה Kimi K3 של חברת Moonshot AI, הכריז נשיא סין שי ג'ין-פינג על הקמת ארגון הבינה המלאכותית העולמי (World AI Cooperation Organization – WAICO). שני המהלכים משלימים זה את זה: Kimi K3 מייצג את הרכיב הטכנולוגי, ואילו WAICO נועד לשמש מסגרת מוסדית להפצת טכנולוגיות, לקידום הכשרות ותקנים ולהרחבת שיתופי פעולה עם מדינות נוספות. באמצעות שילוב טכנולוגיה ומסגרת מוסדית, מבקשת סין לבסס מערכת השפעה טכנולוגית עולמית, שתתחרה בזו שמובילה ארצות הברית.

החזון הסיני: נאום שי ג'ין-פינג

ביולי השנה נאם נשיא סין שי ג'ין-פינג לראשונה במסגרת ועידת הבינה המלאכותית העולמית (WAIC), והעניק לאירוע חשיבות מדינית ואסטרטגית מיוחדת. שי פתח באזכור ועידת דארטמות' (Dartmouth Conference) משנת 1956, שבה נטבע המונח "בינה מלאכותית". הבחירה בנקודת מוצא אמריקאית הכירה בתרומתה ההיסטורית של ארצות הברית, ובה בעת הציגה את התפתחות הבינה המלאכותית כתהליך גלובלי שבו סין מבקשת כיום למלא תפקיד מוביל. שי השווה את הבינה המלאכותית למהפכות שחוללו מנוע הקיטור, החשמל והאינטרנט, כדי להמחיש כי מדובר בטכנולוגיה שתעצב מחדש את הכלכלה, החברה והמערכת הבינלאומית, ולכן מחייבת גם מגגנוני ממשל חדשים.

תפיסה זו משתלבת במדיניות החוץ הרחבה של סין, שמאז 2021 הציגה את יוזמת הפיתוח הגלובלית (GDI), יוזמת הביטחון הגלובלי (GSI) ויוזמת הציוויליזציה הגלובלית (GCI), שכולן מבטאות את שאיפתה להשפיע על עיצוב המוסדות, הנורמות וכללי הממשל הבינלאומיים.

שי הציג ארבעה עקרונות לממשל גלובלי של התחום: פתיחות טכנולוגית וקידום מודלים בעלי משקלים פתוחים (Open Weights), המאפשרים למשתמשים להוריד את המודל, להפעילו באופן עצמאי ולהתאימו לצורכיהם; בטיחות וניהול

סיכונים, לצד ביקורת מרומזת על הרחבת שיקולי הביטחון הלאומי בארצות הברית לצורך הצדקת מגבלות ייצוא; התחשבות בגיוון התרבותי והערכי בין מדינות; ורב־צדדיות בהובלת האו"ם, תוך סיוע למדינות הדרום הגלובלי בבניית יכולות.

שי הציג גם צעדים מעשיים שנועדו להמחיש את המחויבות הסינית: הכשרת 5,000 מומחי בינה מלאכותית ממדינות מתפתחות בחמש השנים הקרובות; הקמת מרכזי שיתוף פעולה עם ASEAN, BRICS, ארגון שאנגחאי לשיתוף פעולה (SCO), הליגה הערבית, האיחוד האפריקאי וקהילת מדינות אמריקה הלטינית והקריביים; וכן הנגשת מערכת התרעה מטאורולוגית מבוססת בינה מלאכותית ל-30 מדינות. בכך הציגה סין את עצמה לא רק כמפתחת טכנולוגיה, אלא גם כמדינה המבקשת לספק יכולות, ידע ותשתיות לשותפותיה.

WAICO: המסגרת המוסדית של האסטרטגיה הסינית

הרעיונות שהציג שי קיבלו ביטוי מעשי בהכרזה על הקמת ארגון הבינה המלאכותית העולמי (WAICO–World AI Cooperation Organization) הארגון משתלב בדפוס של הקמת מוסדות בינלאומיים בהובלת סין ומרחיב אותו לתחום הבינה המלאכותית. הארגון, שמטתו בשאנגחאי, מבוסס על יוזמת הממשל הגלובלי לבינה מלאכותית שהציגה סין בשנת 2023, ומונה בשלב הראשון 29 מדינות מייסדות, רובן מן הדרום הגלובלי. מטרתו ליצור מסגרת קבועה לשיתוף פעולה בתחום הבינה המלאכותית באמצעות הכשרת כוח אדם, מחקר משותף, גיבוש תקנים, צמצום פערים דיגיטליים והרחבת הנגישות לטכנולוגיות AI. WAICO משקף דפוס מוכר במדיניות החוץ הסינית: הקמת מוסדות ומסגרות בינלאומיות בהובלתה, כפי שכבר נעשה בבנק האסייתי להשקעות בתשתיות (AIIB) בתחום המימון וביוזמת "חגורה ודרך" (BRI) בתחום התשתיות. במובן זה, WAICO אינו יעד בפני עצמו, אלא מנגנון שנועד להרחיב את אימוץ הטכנולוגיה הסינית ולהעמיק את השפעתה.

מוקדם עדיין לקבוע אם הארגון אכן יהפוך למוסד בינלאומי בעל השפעה. מחקר מאוניברסיטת צ'ינג'חואה, שבחן את מפת הממשל העולמית בתחום הבינה המלאכותית, טוען כי ייחודו האפשרי של WAICO טמון בשילוב בין פתיחות עקרונית להצטרפות מדינות ללא תנאים המבוססים על סוג המשטר או מאפיינים פוליטיים, לצד דגש על פיתוח וצמצום פערי היכולות בתחום הבינה המלאכותית. לצד זאת, החוקרים מדגישים כי הארגון עדיין נמצא בשלב התחלתי: טרם גובשו מנגנוני הפעולה, התקציב ומבנה החברות שלו. הצלחתו תיבחן אפוא בשנים הקרובות, ביכולתו להפוך מהצהרה מדינית למסגרת בינלאומית פעילה, שתמשוך מדינות, משאבים והשפעה, ותעצב את סביבתה.

שתי אסטרטגיות מתחרות לעיצוב סדר ה-AI העולמי

ארצות הברית וסין מקדמות כיום שתי אסטרטגיות שונות לעיצוב סדר הבינה המלאכותית העולמי, החותרות לגבש סביב כל מעצמה מחנה בינלאומי, אך נשענות על מנגנונים שונים: ארצות הברית מתבססת על שליטה בטכנולוגיות הליבה ובשרשראות הערך, וסין על נגישות, הכשרות, תשתיות ומוסדות רב־צדדיים. האסטרטגיה האמריקאית מבוססת על שימור היתרון הטכנולוגי באמצעות שליטה בשרשראות הערך הקריטיות של התעשייה: שבבים מתקדמים וציוד לייצורם, תשתיות מחשוב ומודלים מובילים. מדיניות מגבלות הייצוא שהחלה בתקופת ממשל ביידן, והורחבה בהמשך, נועדה להאט את התקדמות סין באמצעות הגבלת גישתה לטכנולוגיות המתקדמות ביותר. במקביל, יוזמות דוגמת Pax Silica מבקשות לחזק את שיתוף הפעולה בין ארצות הברית לבין בעלות בריתה בתחומי השבבים, תשתיות המחשוב, שרשראות האספקה והמחקר כדי לשמר את היתרון הטכנולוגי של המחנה המערבי.

סין, לעומת זאת, מקדמת אסטרטגיה שונה שנשענת על ארבעה רכיבים משלימים: פיתוח מודלים תחרותיים בעלויות נמוכות; הפצת מודלים בעלי משקלים פתוחים; הרחבת שיתופי הפעולה, ההכשרות והתשתיות עם מדינות הדרום הגלובלי; והקמת מוסדות בינלאומיים, ובראשם WAICO, שיספקו מסגרת קבועה לשיתוף פעולה.

WAICO ו-Pax Silica ממחישים שתי דרכים שונות לגיבוש מחנות בינלאומיים בתחום הבינה המלאכותית. הצלחתה של סין תימדד במידה רבה במספר המדינות, הארגונים והמפתחים שיאמצו את המודלים, התקנים והמסגרות שהיא מקדמת.

המודלים הסיניים: התשתית הטכנולוגית לאסטרטגיה הסינית

כדי להפוך את WAICO למסגרת בעלת השפעה, סין חייבת להציע לצד הממד המוסדי גם יכולת טכנולוגית ממשית. בשנים האחרונות הוכיחו ERNIE-1, Qwen, GLM ו-DeepSeek R1 כי תעשיית הבינה המלאכותית הסינית מסוגלת לייצר באופן עקבי מודלים מתקדמים המתחרים ברמה העולמית, למרות מגבלות הייצוא האמריקאיות על שבבים מתקדמים.

Kimi K3, שפותח על ידי Moonshot AI הסינית והושק ערב ועידת הבינה המלאכותית ביולי, בלט בזכות ביצועיו התחרותיים והפצתו כמודל בעל משקלים פתוחים. המודל ממחיש את היתרון שסין מבקשת להציע: ביצועים המתקרבים בחלק מהשימושים למודלים האמריקאיים המובילים, לצד משקלים פתוחים ועלויות שימוש תחרותיות. שילוב זה עשוי להיות אטרקטיבי במיוחד עבור חברות, אוניברסיטאות ומדינות המבקשות להפחית עלויות ולשמור על שליטה רבה יותר באופן הפעלת המודל.

אך לצד ההישגים הטכנולוגיים, המודל עורר גם מחלוקת סביב מקורותיו: נטען כי הוא פותח בחלקו באמצעות Distillation (זיקוק) של אנת'רופיק. בשיטה זו, מודל חדש לומד מפלטי מודל מתקדם יותר. השיטה עצמה מקובלת בתעשייה, אך שימוש במודל סגור ללא הרשאה מעלה שאלות של קניין רוחני. Moonshot AI הכחישה את הטענות, וספקנים הצביעו על כך שפרק הזמן הקצר בין השקת מודל אנת'רופיק לבין השקת Kimi K3 – כשבועיים בלבד – מקשה על הטענה שהוא אכן שימש בסיס מרכזי לאימון. המחלוקת עצמה מלמדת שהתחרות בין סין לארצות הברית אינה מתמצה עוד בביצועי המודלים, אלא נוגעת גם לשאלות של בעלות, מקור וכללי המשחק שינהלו את פיתוח הבינה המלאכותית.

לצד יתרונותיהם, השימוש במודלים סיניים מעלה שאלות הנוגעות לשקיפות נתוני האימון ותהליכי הפיתוח, לאבטחת מידע ולסיכונים הכרוכים בהטמעתם במערכות רגישות. משקלים פתוחים מאפשרים אמנם להפעיל מודלים באופן עצמאי ולצמצם חלק מהתלות בספק, אך אינם מבטלים את הצורך בבחינה פרטנית של המודל ושל סביבת הפעלתו.

מבחינת בייג'ינג, חשיבותם של מודלים דוגמת Kimi ו-DeepSeek חורגת מהישגיהם הטכנולוגיים. הם מאפשרים לסין להציע חלופה מעשית למערכת האמריקאית. סין אינה נדרשת להוביל בכל מדד ביצועים כדי לבסס השפעה גלובלית. מודלים המציגים ביצועים ברמה גבוהה לצד עלות נמוכה, משקלים פתוחים ונגישות רחבה עשויים להספיק כדי לזכות באימוץ נרחב. ככל שמדינות, אוניברסיטאות וחברות ירחיבו את השימוש במודלים אלה, הן עשויות לפתח על גביהם יישומים, להכשיר כוח אדם ולבנות יכולות מקומיות. אימוץ נרחב של המודלים עשוי ליצור יתרון נוסף: ככל שיותר משתמשים ומפתחים פועלים בסביבה המבוססת על המודלים הסיניים, גדלות עלויות המעבר לחלופות ומתחזק התמריץ להמשיך להשתמש בפתרונות מאותו אקוסיסטם. בטווח הארוך, מגמה זו עשויה להקשות על חלופות מערביות להתבסס בשווקים שבהם המודלים הסיניים כבר זכו לתפוצה רחבה. כך יהפכו המודלים הסיניים לבסיס של מערכת טכנולוגית רחבה יותר, שתעניק לסין השפעה גם ללא עליונות מוחלטת בביצועים.

משמעויות והמלצות לישראל

עבור ישראל, התחרות בין סין לארצות הברית בתחום הבינה המלאכותית צפויה להשפיע על מדיניות החוץ, הביטחון, שרשראות האספקה והחדשנות הישראלית, ככל ששתי המעצמות ימשיכו לבנות מסגרות מתחרות של שיתוף פעולה, תקינה ותשתיות. הגישה למודלי בינה מלאכותית מתקדמים זוכה להתייחסות גוברת כאל משאב אסטרטגי, הכפוף לשיקולי ביטחון לאומי, למדיניות ייצוא ולהגבלות גישה.

יתרונה הטכנולוגי של ישראל נשען על יתרונותיה בחדשנות, על שיתוף הפעולה עם ארצות הברית ועל גישה לשבבים, לתשתיות מחשוב ולמחקר מערבי. לכן, השתלבותה ביוזמות דוגמת Pax Silica תואמת את האינטרסים הביטחוניים והטכנולוגיים שלה ואת ההשתייכות האסטרטגית שלה למחנה המערבי.

בשלב זה אין לישראל אינטרס להצטרף ל-WAICO. הארגון עדיין נמצא בראשית דרכו, מנגנוני פעולתו טרם התגבשו, והצטרפות אליו עלולה ליצור חיכוך עם ארצות הברית ולהקשות על השתלבותה של ישראל במסגרות הטכנולוגיות המערביות. WAICO עשוי להציע גישה לתשתיות, מודלים, מחקר ושיתופי פעולה אטרקטיביים לישראל, אך יש לבחון יתרונות אלו מול המשמעות האסטרטגית של השתלבות במסגרת בהובלת סין בתחום הנמצא בלב התחרות בין המעצמות. המקרה שונה מהצטרפות ישראל לבנק האסייתי להשקעות בתשתיות (AIIB) בשנת 2015, כאשר התחרות בין המעצמות הייתה מצומצמת יותר ומימון תשתיות לא עמד במוקד התחרות הטכנולוגית והביטחונית כמו הבינה המלאכותית כיום. אתגר נוסף נוגע למודלים סיניים בשוק הישראלי. יתרונותיהם במחיר, בביצועים ובנגישות עשויים לעודד שימוש נרחב בהם, ובהדרגה לחזק את ההסתמכות על סביבת הפיתוח והיישומים המבוססת עליהם.

מכאן נובעות שלוש המלצות מדיניות:

ראשית, על ישראל להעמיק את שיתוף הפעולה עם ארצות הברית ועם שותפות נוספות במסגרת Pax Silica בתחומי השבבים, תשתיות המחשוב, המחקר והתקינה, כדי לשמר גישה לטכנולוגיות ולמשאבים החיוניים לפיתוח בינה מלאכותית מתקדמת.

שנית, יש לקיים מעקב שוטף אחר פעילות WAICO, התקנים שיוגבשו, המדינות המצטרפות ושיתופי הפעולה שסין תקדם באמצעותו. כך תוכל ישראל להעריך את השפעתו הבינלאומית של הארגון ולעדכן את מדיניותה בהתאם.

שלישית, יש לגבש מדיניות לאומית לשימוש במודלים זרים. המדיניות צריכה לכלול הערכת סיכונים לפני הטמעת מודלים במערכות ממשלתיות, בתשתיות חיוניות ובגופים ביטחוניים, וכן מעקב אחר היקף אימוצם במשק והאקוסיסטם המתפתח סביבם, כדי לזהות סיכונים אבטחה והתקבעות טכנולוגית.

לצד צעדים אלה, מומלץ לקדם אוריינות AI בקרב המשתמשים במגזר הציבורי והפרטי, כדי למצות את התועלת מהטכנולוגיות החדשות תוך צמצום החשיפה לסיכונים.

עורכי הסדרה: ענת קורץ, רינת חרש ואלדד שביט.